

Lezione 3. Imperfetto indicativo attivo e passivo delle 4 coniugazioni regolari e di *sum*. II declinazione dei sostantivi e aggettivi della I classe. Alcuni complementi in ablativo

A/ IMPERFETTO INDICATIVO ATTIVO PASSIVO- SUM

	I Att	I Pass	II Att	II Pass		SUM
1 sing	ama ba m	ama ba r	mone ba m	mone ba r		era m
2	ama ba s	ama bā ris	mone ba s	mone ba ris		era s
3	ama ba t	ama bā tur	mone ba t	mone ba tur		era t
1 plur	ama bā mus	ama bā mur	mone ba mus	mone ba mur		era mus
2	ama bā tis	ama ba mini	mone ba tis	mone ba mini		era tis
3	ama ba nt	ama bā ntur	mone ba nt	mone ba ntur		er a nt
	III cons Att	III cons Pass	III i Att	III i Pass	IV Att	IV Pass
1 sing	mitt e ba m	mitt e ba r	capi e ba m	capi e ba r	audi e ba m	audi e ba r
2	mitt e ba s	mitt e bā ris	capi e ba s	capi e bā ris	audi e ba s	audi e bā ris
3	mitt e ba t	mitt e bā tur	capi e ba t	capi e bā tur	audi e ba t	audi e bā tur
1 plur	mitt e bā mus	mitt e bā mur	capi e bā mus	capi e bā mur	audi e bā mus	audi e bā mur
2	mitt e bā tis	mitt e ba mini	capi e bā tis	capi e ba mini	audi e bā tis	audi e ba mini
3	mitt e ba nt	mitt e bā ntur	capi e ba nt	capi e bā ntur	audi e ba nt	audi e bā ntur

A I/ Analizza, traduci e, dove necessario, accenta le seguenti forme dei verbi *voco, are; teneo, ere; colo, ere; custodio, ire; rapio, ere.*

vocabatis, tenebatur, colebatis, tenebantur, rapiebatis, tenebamus, rapiebat, rapiebant, colebantur, teneo, custodiebamur, eramus, vocabamur, tenebat, tenebant, colebar, vocabas, eras, tenebas, erant, rapiebamur, colitur, tenet, colebatis, rapiebamur, colebamur, vocabatur, custodiebatis, custoditis, colebaris, custodiebat, custodiebas, eratis, custodiebantur, tenebamus, rapiebatur, custodiebant, colebantur, vocabamini, colebat, tenebatis, colebant, rapiebar, vocabaris, rapiebamini, colebamini, vocabantur, rapitis, custodiebar, colebamur.

A II/ Analizza, traduci e, dove necessario, accenta le seguenti forme dei verbi le seguenti forme dei verbi *do, are; timeo, ere; peto, ere; audio, ire; cupio, ere.*

Dabant, timebamus, petebat, audiebas, timebatis, petebatur, timebam, petebantur, timebat, audiebamini, dabamur, damur, timebatis, pete, audiebamur, cupiebamur, cupiebat, dat, dabat, dabantur, petebamini, audiebar, dabaris, timebantur, dabatis, cupiebatis, cupitis, audiebaris, audiris, timebamus, dabar, timebas, petebatis, petitis, erant, cupiebant, cupiebamini.

A III/ risali alla I pers. sing. del pres. indic. delle seguenti forme verbali e traducile:

venitis, manebam, existimamus, ducunt, obsidebatis, nuntia, delectant, legebantur, contemnebamur, opprimunt, appellabaris, pugnabant, necabamini, vastabas, iudicor, terret, mittunt, procedis, exsiliebat, sauciaris, diriperis, neglegitis, parcebant, luget, doles, amittere, relinquuntur, ostende, probat, putabas, negabant, videt, servat, amas.

B/ La seconda declinazione-gli aggettivi della I classe.

		2 ^a declinaz.					
		M/F	M	M	M	N	
SING.	Nom	lup ūs	puer	ager	vir	mal ūm	deus
	Gen	lup ī	puer ī	agr ī	vir ī	mal ī	dei
	Dat	lup ō	puer ō	agr ō	vir ō	mal ō	deo
	Acc	lup ūm	puer ūm	agr ūm	vir ūm	mal ūm	deum
	Voc	lup ě	puer	ager	vir	mal ūm	–
	Abl	lup ō	puer ō	agr ō	vir ō	mal ō	deo
PLUR.	Nom	lup ī	puer ī	agr ī	vir ī	mal ā	dei dii di
	Gen	lup ōrum	puer ōrum	agr ōrum	vir ōrum	mal ōrum	deis diis dis
	Dat	lup īs	puer īs	agr īs	vir īs	mal īs	deos
	Acc	lup ōs	puer ōs	agr ōs	vir ōs	mal ā	dei dii di
	Voc	lup ī	puer ī	agr ī	vir ī	mal ā	dei dii di
	Abl	lup īs	puer īs	agr īs	vir īs	lup īs	deis diis dis

		Aggettivi 1 ^a classe.			1 ^a classe.		
		M	F	N	M	F	N
SING.	Nom	magn ūs	magn ā	magn ūm	mis er	miser ā	miser ūm
	Gen	magn ī	magn ae	magn ī	miser ī	miser ae	miser ī
	Dat	magn ō	magn ae	magn ō	miser ō	miser ae	miser ō
	Acc	magn ūm	magn ām	magn ūm	miser ūm	miser ām	miser ūm
	Voc	magn ě	magn ā	magn ūm	miser	miser ā	miser ūm
	Abl	magn ō	magn ā	magn ō	miser ō	miser ā	miser ō
PLUR.	Nom	magn ī	magn ae	magn ā	miser ī	miser ae	miser ā
	Gen	magn ōrum	magn arum	magn ōrum	miser ōrum	miser arum	miser ōrum
	Dat	magn īs	magn is	magn īs	miser īs	miser is	miser īs
	Acc	magn ōs	magn as	magn ā	miser ōs	miser as	miser ā
	Voc	magn ī	magn ae	magn ā	miser ī	miser ae	miser ā
	Abl	magn īs	magn is	magn īs	miser īs	miser is	miser īs

				Aggett. pronomin			
SING.	Nom	pulch er	pulchr a	pulchr um	tot us	tot a	tot um
	Gen	pulchr ī	pulchr ae	pulchr ī	tot īus	tot ius	tot īus
	Dat	pulchr ō	pulchr ae	pulchr ō	tot ī	tot ī	tot ī
	Acc	pulchr ūm	pulchr ām	pulchr ūm	tot ūm	tot ām	tot ūm
	Voc	pulcher	pulchr ā	pulchr ūm	tote	tot ā	tot ūm
	Abl	pulchr ō	pulchr ā	pulchr ō	tot ō	tot ā	tot ō
PLUR.	Nom	pulchr ī	pulchr ae	pulchr ā	tot ī	tot āe	tot ā
	Gen	pulchr ōrum	pulchr arum	pulchr ōrum	tot ōrum	tot arum	tot ōrum
	Dat	pulchr īs	pulchr is	pulchr īs	tot īs	tot is	tot īs
	Acc	pulchr ōs	pulchr as	pulchr ā	tot ōs	tot as	tot ā
	Voc	pulchr ī	pulchr ae	pulchr ā	tot ī	tot ae	tot ā
	Abl	pulchr īs	pulchr is	pulchr īs	tot īs	tot is	tot īs

B/1 Analizza e traduci.

1) Romanorum copiae in castris erant. 2) Agricola agrum domini colebant 3) Legatus est saepe discordiarum arbiter. 4) Philosophos existimamus verae sapientiae magistros. 5) Caesar (Cesare, n.m.s.) socer erat Pompeii. 6) Vesper ad fessos agricolas gratum somnum ducit 7) Officina Vulcani, deorum fabri, non in sacro Olympo, sed in alta Aetna erat. 8) In summo periculo amicos voca. 9) Callidus praefectus oppidum non obsidebat sed incolis Romanorum adventum nuntiabat 10) In silvis luscinae vesperum nuntiant et animos delectant. 11) Timetis, nautae, ventum Notum. 12) Liber a puero legebatur. 13) In hibernis sociorum copiae non manebant. 14) Germani semper bella diligebant et fugam in proelio contemnebant. 15) Romanorum victoria in oppido a legatis nuntiabatur 16) Dionysius, Syracusarum tyrannus, incolas funesto imperio opprimebat. 17) Deorum faber Vulcanus appellabatur. 18) Incolae strenui pugnabant, tamen multi necabantur. 19) A copiis timebaris, Alexander, cum (quando) superbium Persarum regnum vastabas. 20) Bonus poeta ab amicis iudicaris, Marce, sed profani vulgi invidia laurus tibi (a te) non datur. 21) Atrum et violentum pelagus terrebat nautas, pavidum vulgus. 22) Ex oppido finitimo multa auxilia ad castra Romanorum mittebantur.

B/2. Aggettivi pronominali (totus, solus, unus, alius, alter, nullus, neuter, ullus, uter?).

1) Alexander suis copiis totius Asiae imperium obtinet. 2) Uni filio agri fecundi et magna villa ab agricola relinquuntur. 3) Utri puero librum damus?. 4) Nulli amico ostende nova consilia tua. 5) In tota Sicilia frumentum colebatur. 6) Frumentum totius Siciliae ad Italiae oppida mittebatur. 7) Uter vestrum (di voi) sententiam meam probat?. 8) Romani alterius Gracchi consilia perniciose putabant. 9) Alesiae oppidani ulli advenae annonam negabant. 10) Stultus alterius vitia videt, sua non videt. 11) Unius amici memoria semper Marcello cara est. 12) Unius horae vita parvis insectis est. 13) Unius viri prudentia Graeciam servat. 14) Neuter discipulus ad scholam hodie venit. 15) Utrum filium magis amas?

B/3. Ricapitolazione: traduci.

I due muli e i briganti. Duo muli per asperam plagam cum magnis sarcinis procedebant, sed alter, quia (poiché) fiscos cum pecunia gestabat, propter pretiosam sarcinam superbus erat et clarum tintinnabulum collo iactabat. Contra, alter, multos saccos hordeo pleno ferebat et quieto placidoque gradu (passo, abl.) procedebat onusto tergo. Subito ex insidiis sicarii exsiliunt, ferro mulum superbum sauciant et nummos diripiunt, sed hordeum neglegunt et modesto mulo parcunt (il verbo parco regge il dativo). Spoliatus (quello rapinato, nom.) igitur luget malis suis «Iure (giustamente) doleo et pecuniam amitto quia indigne amicum meum contemnebam.